

охорони довкілля, розглядаючи їх вплив на розподіл національних багатств та макроекономіку. Але найважливіше те, що екологічну політику повинні впроваджувати на мікрорівні, на кожному підприємстві та іншому об'єкті, що впливає на стан довкілля. Прийнятність екологічної політики та її дотримання залежить від того, в якій мірі нижчі рівні урядових органів, промисловості та інших суб'єктів регулювання сприймають встановлені цілі та завдання екологічної політики як такі, що є справедливими та реальними. Від досягнення між ним консенсусу залежить кінцевий успіх екологічної політики. Безумовно, на наведених засадах еколого-правової доктрини й буде розвиватися екологічна політика держави.

ЛІТЕРАТУРА

1. Заржицький О. С. Актуальні проблеми правового забезпечення екологічної політики України (теоретичні аспекти) : монографія / О. С. Заржицький. – Дніпропетровськ : Дніпропетр. нац. гірн. ун-т, 2012. – С. 9.
2. Пономаренко Г. Економіко-правова та екологічна охорона земель як складова національної безпеки / Г. Пономаренко, В. Миронов // Право і безпека. – 2005. – №4 (1). – С. 150–153.
3. Біляєва О. С. Проблеми стимулювання охорони навколишнього природного середовища в Україні / О. С. Біляєва // Актуальні проблеми економічної безпеки України в умовах її інтеграції до світового співтовариства : матеріали конф. / Держ. мит. служба України ; Акад. мит. служби України. – Дніпропетровськ, 2005. – С. 41–42.
4. Зеркалов Д. В. Екологічна безпека: управління, моніторинг, контроль : посібник / Д. В. Зеркалов. – К. : КНТ : Дакор : Основа, 2007. – С. 130.

Гетьман Анатолій Павлович – д. ю. н., професор, академік НАПрН України, завідувач кафедри екологічного права, проректор з наукової роботи Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого

Є. М. Білоусов

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

У доповіді розкриваються актуальні для України проблеми покращення законодавства у сфері економічної безпеки, необхідність розробки та впровадження Програми забезпечення інноваційної безпеки України.

***Ключові слова:** проблеми реформування законодавства, економічна безпека, інноваційна безпека.*

Досвід економічного росту в розвинених країнах показує, що найбільший успіх ними досягається при вкладенні інвестицій в освоєння нових технологій. Головним джерелом сучасного економічного росту є науково-технічний прогрес, на його частку в розвинених країнах доводиться від 70 до 90% приросту ВВП. Недооцінка цього положення в нашій практиці породжує небезпеку підриву її економічної безпеки як основи самостійного й стійкого розвитку України й національної безпеки держави в цілому. Тому реалізація національних інтересів і забезпечення національної безпеки України можливі лише на основі стійкого росту промисловості й економіки в цілому, розвитку науково-технічної сфери й інноваційної системи держави, що може забезпечити гідний рівень і якість життя населення, що гарантують соціально-економічну та політичну стабільність суспільства. Наслідком цього є крайня важливість такої складової економічної безпеки держави, як безпека в науково-технічній та інноваційній сферах економіки [1].

Щодо впливу та взаємозв'язку науки, техніки та інновації із економічною безпекою, він проявляється в наступних аспектах:

- у якості нового унікального товару інноваційний продукт здатен стабілізувати внутрішній товарний ринок країни та вочевидь впливає на процес створення доданої вартості, що дозволяє корегувати зовнішньоекономічну діяльність держави;

- інновації є і потенціальним об'єктом для залучення інвестицій, і в той же час потенціальним джерелом експортних надходжень від їх реалізації закордон, що може впливати як позитивно, так і негативно на внутрішню валютно-фінансову стабільність та стабільність економічної системи в цілому. Позитивний вплив проявляється через додаткові можливості вирівнювання зовнішньоторговельного сальдо за рахунок експорту інновацій, а негативні через надмірну насиченість економіки країни іноземними інвестиційними ресурсами, які вкладаються в інноваційні розробки;

- як окремий вид господарських відносин інноваційні відносини як самі по собі, так і через свій кінцевий результат (інноваційний продукт) здатні підвищувати стійкість економіки до негативних факторів зовнішнього середовища, в силу своєї адаптивності, що дозволяє швидко реагувати на зміни світової ринкової кон'юнктури та акцентувати увагу промислового сектору на конкретному напрямку прогресивних науково-технічних розробок. Щоправда, це можливо лише за наявності

відповідної нормативно-правової бази, яка здатна оперативно реагувати на потреби економіки;

– державна інноваційна політика за рахунок відповідного інструментарію регулювання відносин, об'єктом яких є інновації, і які самі по собі є частиною економічних відносин, може розглядатися як потенціально (додаткова) система стабілізаторів розвитку промислового сектору та економіки країни в цілому;

– інновації, а точніше інноваційні розробки та науково-технічні дослідження є об'єктом пильної уваги з боку закордонних економічних партнерів, які за рахунок незаконних, неконкурентних методів прагнуть їх захопити для кінцевого оформлення в якості закінченого продукту із надзвичайно високим рівнем доданої вартості, що суттєво підвищить рівень їх конкурентоспроможності. Протидія таким методам економічної боротьби конкурентів є чи не найважливішим завданням державної інноваційної безпеки.

Все зазначене вище викликає необхідність розробки та прийняття окремого нормативно-правового акту, який би регулював відносини в сфері забезпечення інноваційної безпеки держави. Найбільш прийнятним вважається прийняття відповідного Закону, який би встановлював фундаментальні засади державного регулювання в сфері інноваційної безпеки, та відповідної Стратегії або державної Програми, яка б окреслювала подальші перспективи розвитку відносин в означеній сфері, як в економічному, так і в господарсько-правовому контексті [2].

Дослідження демонструють, що на сьогоднішній день законодавче регулювання забезпечення економічної безпеки в Україні не відповідає ні міжнародним стандартам, ні сучасним соціально-економічним тенденціям, що притаманні світовій економіці. Досвід 2008–2010 років, – мова йде перш за все про запобігання розповсюдженню негативних наслідків глобальної фінансово-економічної кризи на вітчизняну економіку, – демонструє ефективність адміністративних методів управління в короткостроковій перспективі. Таке кон'юнктурне втручання дозволяє досягти бажаного стану рівноваги економічних процесів, але не дає можливостей для стратегічного розвитку в подальшому.

Більше того, імперативні засоби державного регулювання економічних процесів та особливо інноваційних відносин не припустимі в контексті розвитку ринкових процесів. Україна, як молода країна, що розвивається, намагається привернути увагу закордонних інвесторів до

власного промислового сектору, а, відтак, і законодавство повинно відповідати тим вимогам, які до нього висувають ці інвестори [світова економічна спільнота]. В цьому контексті може виникати антагонізм двох прагнень України: захистити національні інтереси й забезпечити національну безпеку та залучити іноземних інвесторів для стимулювання економічного розвитку країни. Якщо виходити з того, що інтереси національної безпеки превалюють над всіма іншими соціально-економічними інтересами, в тому числі інтересами власників засобів виробництва, то приходимо до висновку щодо необхідності розробки Закону України «Про інноваційну безпеку» таким чином, щоб в ньому були передбачені жорсткі імперативні засоби регулювання інноваційно-інвестиційних відносин в промисловому секторі в разі настання економічної кризи або в разі підвищення вірогідності її настання.

В такому випадку цей законодавчий акт може бути віднесений до категорії антикризових законів, які притаманні багатьом державам, причому переважно високорозвиненим, метою таких законів є стабілізація в першу чергу внутрішнього економічного середовища.

Передбачається, що Закон України «Про інноваційну безпеку» створюватиме організаційно-правове та інституціональне підґрунтя для забезпечення стабільного розвитку інноваційних відносин в державі та сталого розвитку промислового сектору інноваційним шляхом.

В I Розділі Закону України «Про інноваційну безпеку» міститимуться засадницькі принципи та визначатимуться базові аспекти забезпечення інноваційної безпеки. Особливу увагу слід приділити визначенню об'єктів інноваційної безпеки. Об'єктом інноваційної безпеки доцільно вважати сукупність інноваційних відносин, змістом яких є розробка та впровадження в промислове виробництво наукоємних технологій з метою підвищення рівня конкурентоспроможності вітчизняних промислових підприємств, оновлення основних фондів, створення нових виробничих ліній сучасних технологічних продуктів для всіх галузей промисловості, створення продуктів із високою доданою вартістю. Такий складний об'єкт повинен перебувати під постійним моніторингом відповідних державних інституцій, які б прогнозували можливість розбалансування або переривання інноваційних процесів.

II розділ Закону України «Про інноваційну безпеку», назву якого пропонується викласти в такому вигляді: «Засоби забезпечення державної інноваційної безпеки» і повинен закріплювати перелік інструментів

державного регулювання інноваційних відносин та відносин пов'язаних із впровадженням інновацій в процесі промислового виробництва, в тому числі і інструментів дискримінаційного характеру.

III розділ пропонованого вище Закону слід присвятити методиці оцінки економічних ризиків в інноваційній сфері. Така методика, має передбачати не тільки вірогідність настання небажаних результатів, але і можливі економічні наслідки. Саме через економічні показники і можна оцінити ступінь загроз в інноваційній сфері та глибину негативних наслідків для економіки в цілому.

У IV розділі «Компенсаційні механізми» доцільно закріпити державні гарантії інвесторам, які фінансують реалізацію інноваційних проектів, в разі застосування адміністративних засобів регулювання економічних процесів, а також державні гарантії суб'єктам господарювання та науково-дослідним інститутам, установам, центрам, що фінансують та безпосередньо провадять фундаментальні і прикладні дослідження й реалізують інноваційні проекти за власний кошт.

Цей закон буде спрямований на мінімізацію можливих зовнішніх та внутрішніх ризиків розвитку інноваційного сектору економіки та передбачатиме модель державно-управлінського впливу з метою стабілізації господарсько-правових відносин.

Разом з тим слід розуміти, що наявність Закону України «Про державну інноваційну безпеку», не дає змоги детально врегулювати окремі аспекти інноваційних відносин. Тому важливе місце в системі їх господарсько-правового забезпечення в контексті забезпечення державної інноваційної безпеки посідають програми та стратегії розвитку окремих галузей.

Отже, доцільно розглянути питання розробки та впровадження Програми забезпечення інноваційної безпеки України, яка не буде мати конкретних часових меж реалізації, застосовуватиметься у разі потреби, тобто в разі підвищення ризикогенності факторів зовнішнього економічного середовища і складатиметься з двох частин:

перша – декларативна, яка фактично дублюватиме напрямки та завдання державної політики в сфері забезпечення економічної безпеки та інноваційної безпеки;

друга – практична, яка міститиме конкретні стабілізаційні механізми спрямовані на вирівнювання балансу розвитку інноваційних процесів, що мають застосовуватися лише за умови каталізації зовнішніх чи внутрішніх економічних ризиків.

Таким чином, за рахунок прийняття зазначеного нормативно-правового акту відбудеться, на нашу думку, не лише деталізація механізмів державного регулювання відносин в сфері забезпечення інноваційної безпеки, але і формуватимуться певні засади державної економічної політики в науково-технічній та інноваційних сферах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Інноваційна стратегія українських реформ / А. С. Гальчинський, В. М. Геєць, А. К. Кінах, В. П. Семиноженко. – К. : Знання України, 2002. – 336 с.
2. Про стратегію національної безпеки України [Електронний ресурс] : Указ Президента України від 12.02.2007 №105/2007 – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/105/2007>.
3. Господарський кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України від 16.01.2003 №436-IV. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
4. Про основи національної безпеки України [Електронний ресурс] : Закон України від 19.06.2003 №964-IV. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/964-15>.

Білоусов Євген Миколайович – к. ю. н., доцент кафедри міжнародного права Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого, завідувач відділу загальних проблем формування та реалізації інноваційної політики НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України

К. В. Єфремова

ТЕХНОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ВІРТУАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

Доповідь висвітлює основні аспекти технологічної безпеки віртуальної інфраструктури, необхідність створення головних засад та принципів для подальшого розвитку системи технологічної безпеки.

Ключові слова: технологічна безпека, віртуальна інфраструктура, державна політика.

Технологічна безпека України полягає у впровадженні новітніх технологій, досягненні технічного прогресу, збереженні такого рівня вітчизняного науково-технічного й виробничого потенціалу, який у разі погіршення внутрішніх і зовнішніх умов забезпечив би виживання на-